



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

De Probationibvs. Titulus XIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

præiudicat: nisi eum reuocet. quod potest facere quando-
cunq; ante sententiam, errore probato, c. cum olim, extr.
de off. deleg.

Probatio per confessionem aduersarij, potest fieri post
lapsas omnes dilationes datas ad probandum, Inno. m.
vltra, extr. de test. & Myns. obser. 94. cent. 1.

DE PROBATIONIBVS.

Titulus XIX.

Continuatio.

Actor, ab onere probandi, releuatur, si aduer-
sarius intentionem suam confitetur, quam
si neget, probatio dicti sui ei incumbit.
Et ore enim non probante, Reus, etiam si nihil pro-
fiterit, absoluitur, 2. q. 1. §. 1. vt Eccles. bene. c. 1. de
caus. pos. & propri. c. cum Ecclesia, de iurei. c. fin.

Quid est Probatio?

Probatio est, rei dubiæ in iudicio legitime fa-
cta probatio, c. 3. extr. de testibus cog. c. qualiter
extr. de accusat.

Quot sunt probationum Species?

Varia sunt. Nam probationes fiunt: 1. Per tes-
tes, c. 2. extr. de probat. 2. Per confessionem par-
tium, c. nos in quenquam. 2. q. 1. 3. Per instrumē-
ta iuris præsumptione debita sollemnitate confe-
cta, c. omne, extr. de fide instr. 4. Per euidenti-
am facti, c. de manifesta, 2. q. 1. Vt si clericus habet
paruam filiam ex hoc probatur, virginitatem &
continentiam non fouere, c. priusquam, dist. 28.
5. Per

5. Per præsumptionem, per totum, extr. de præsump. vt si sæpè inuenitur solus cum sola, in loco secreto & sunt personæ suspectæ, præsumitur fornicatio, c. literas, extr. de præsumpt. Vera tamen probatio præsumptionem vincere dicitur, c. fin. extr. de præsump. 6. Per famam cum alijs probationibus, c. tertio loco, extr. eod. 7. Per iuramenti delationem factam à parte parti, c. fin. ext. eod. vel factam à iudice alicui litigantium, putà, quia semiplenè probauit, c. 2. ex. eod. & c. ex infinnuatione, extr. de procur. 8. Per libros antiquos, & per scripturas antiquas in lapidibus, vel columnis sculptas, c. cum causam, extr. eod. c. peruenit 30. quæst. 1. 9. Per literas sigillatas sigillo Episcopi, c. post cessionem, extr. eod. c. curæ, 11. quæst. 3. Item sigillo Legati, Cardinalis, Abbatis, Capituli, vel Conuentus, c. tertio loco, extr. eod. c. statui-
mus, 19. quæst. 3. 10. Per denuntiationem publicarum personarum. 11. Per communem opinionem. 12. Per iudicia indubitata, c. excommunicauimus, extr. de hæret. Quarum probationum species vsitatioris his versibus continentur:

*Aspectus, cultum, testis, notoria, scriptum,
Iurans, confessus, præsumptio, fama, probabunt.*

Et habent prædicta locum in probatione facti, probatio verò iuris per leges, canones, consuetudines interdum directè, interdum per argumenta fieri debet, Specul. tit. de disputationibus.

Quæ est causa Efficiens?

Est, ipsa lex, accedente iudicis præcepto, præcipiens probationes afferri tam ab Actore, quàm à Reo, cum distinctionis quodam moderamine.

Primò enim Actori incumbit, vt intentionem suam probet, qua non probata, Reus, etiam si nihil præstiterit, absoluitur, l. qui accusare, C. de e. dendo, l. actor, l. si scriptum, C. de probat. Quòd si, productis probationibus actoris, Reus excipiat, pari ratione, illam exceptionem probare tenetur. Quia excipiendo Reus etiam Actoris vice subit, c. in exceptionibus, ff. eod. c. inter memoratos, 16. q. 4. Sunt tamen quedam à Doctoribus hinc notata, quæ, etiam nõ probata intentione Actoris, onus probandi in Reum transferunt. Primum est, exceptio, putà: peto à te decē, tu excipis, quòd soluisti: vel peto fundum, quem probò meū: tu excipis de præscriptione, & similia. Sanè his casibus in Reum transfertur onus probandi, quia excipiendo fit actor, c. ex literis, extr. eod. c. auditis, extr. de præscrip. Et hoc verum est, cùm Reus excipiendo aliquid asseueret: secus est, si excipiendo neget; vt patet in exceptione non numerata pecuniæ. Quia ea à Reo proposita, Actor numerationem probare tenetur, & non Reus exceptionem, l. si ex cautione, C. de non num. pec.

Secundum est, præsumptio pro Actore, quæ transfert onus probandi in Reum, c. contra morem, 100. distinct. Vnde, si aliquid relictum sit Episcopo in testamēto ab extranea persona, præsumitur intuitu Ecclesiæ sibi esse relictum. Quauis igitur ipse sit in possessione, & neget ille, ad Ecclesiam pertinere, tamen probare debet sibi soli esse relictum, c. pontifices, 12. q. 3.

Tertium est, spōtanea probationis assumptio: si enim reus velit onus probandi subire, mos ei gerendus est, vt, volens probare, admittatur, c.

1, extr.

1. extr. de restitut. spoliat. c. cuius rei causa, 29
quæst. 2.

Quartum est, iuramenti delatio: Si enim iudex Reo deferat iuramentum suscipere debet ipsum, quod præstitum loco probationis habetur, c. dilectio, 16. quæst. 4.

Quintum est, Actoris priuilegium: nam qui repetit tanquam indebitum, tametsi repetens sit priuilegiata persona, puta, pupillus, vel minor, vel miles, vel agricola, Reus probare tenetur, se debitum recepisse.

Sextum est, delictum: siquidem, si Reus, à quo debitè solutum repetitur, negat se ab Actore pecuniam recepisse, certè Actore solutionem probante, Reus necesse habet probare postea sibi debitum recepisse, c. fin. extr. de solut.

Septimò, in duplicibus & communibus iudicijs probationes vtriusque partis admittuntur, c. ex literis, extr. eod. l. in his tribus, ff. de iud.

Octauo, cum vterq; se afferit possidere, eamq; possessionem probat, c. licet extr. eod.

Nonò, in crimine falsi & læsæ maiestatis, & in sacramentis desertis, & prodicione patriæ & crimine peculatus, vtriusq; testes admittuntur, c. vbi, extr. de fal. c. quid ergo, 23. q. 4. Deniq; negatiua habens in se implicitam affirmatiuam à Reo probari debet.

Quod Obiectum probationis?

Obiectum probationis est affirmatiua facti incerti vel negatiua iuris propositio; si

ue in modum actionis, siue exceptionis, siue replicationis in iudicium deducatur. Factum enim incertum, quod affirmatur, probari debet: non autem, si certum sit, vel si ius affirmetur. Nam quæ certa sunt, vel per sententiam, iuramentum, vel transactionem definita, vel si ius affirmetur, nulla est opus probatione, Bald. in addit. ad Specul. titul. de test. §. nunc videndum. Pari ratione, negans factum onere probandi non est grauan- dus, cum negantis factum per rerum naturam nulla sit directa probatio, c. bonæ, extr. de elect. Negatiua tamen iuris: quæ nihil aliud est, quam cum negatur aliquid iure factum esse, vt, iuris solennitatē abfuisse: vel negatur concedi, quod iure communi cōceditur: vt, aliquē emancipare, matrimoniū contrahere, adoptare, testari posse: ab opponente probari debet. Sed cur Neganti ius incumbit probatio, & non neganti factum. Respondetur, Quia præsumitur contra negan- tem ius. omnia enim præsumuntur licitè, & de- bitis solennitatibus confecta esse, nisi contrari- um probetur, c. aliud, 11. q. 1. sed contra negantem factum, nulla est præsumptio, nisi in casibus su- præ recensitis, quibus Reus etiam factum negans probationis onus subit.

Quæ Forma?

Quòd si per responsionē ad positiones non est ponentis intentio probata, lite tamen purè con- testata, debet iudex partibus terminum 15. dierum, pro prima dilatione, vel vnum men- sem, pro prima, secunda, & tertia dilatione
sta.

statuere (quarta enim dilatio absque solennitate legali, cuius forma extat apud Specul. tit. de teste, §. qualiter autem) non dabitur, Specul. tit. de probat. §. 1. lib. 2. par. 2. Et, ad productionem testium in termino faciendam, aduersus partem, citare etiam debet iudex, vel is, cui id negotij à iudice commissum est. Et cum sententia debeat esse conformis libello, sequitur non ad impertinentia quædam narrata, sed potissimum omnem probandi rationem ad ius ipsum agendi, quod necesse fariò ex narratione libello compræhensa fuit, esse dirigendam. Sicuti igitur Actori, post litis contestationem (antè enim ignoratur, an Reus negaturus vel confessurus sit?) ad probandam suam intentionem terminus assignatur: ita etiam Reo, ad fundandam suam exceptionem. Distingue tamen: aut exceptio peremptoria est, aut dilatoria solutionis vel pacti, aut dilatoria, & declinatoria iudicij. Si peremptoria, eam Reus proponere & probare, quandoque ante sententiam; scilicet, postquam Actor fundauerit intentionem suam; potest, c. ex tenore, & c. præsentium, extr. de testib. Si verò dilatoria sit exceptio solutionis, vel pacti, opponi debet ante litis contestationem, & probari, postquam aduersarius fundauerit intentionem suam, c. inter monasterium, extr. de sententia & re iud. Sed declinatoria iudicij, quæ quis sibi competere sciat, obijcienda & probanda ante litis contestationem erit, l. fin. C. de except. secus: si ignoret, eam sibi competere. Eo. n. casu, etiam post sententiam, opponi potest, l. licet, C. de procurat. Nota etiam, quòd ijs casibus, quibus neq; libelli oblatio, neq; litis contestatio

362 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
requiritur quod contingit, si simpliciter, & citra
solennem iudiciorum ordinem proceditur: quo
cunque tempore ante sententiam probationem
feri posse.

Quis Finis & Effectus?

Vt iudex probationibus instructus, & de cau-
sa controuersia edoctus, secundum allegata, etiam
postposita priuata conscientia, sententiam ferat.
Debet enim, vt inquit Clemens III. c. in praesentia,
extr. de renunciatione, ex confessionibus, de-
positionibus, allegationibus, & alijs, quae in eius
praesentia proponuntur, formare animi sui mo-
tum: & tanta sit iudicialis auctoritas, vt semper
pro iudice praesumatur, donec contra ipsum ali-
quid legitimè comprobetur.

Quae Cognata?

Confessio, communis opinio, iudicia indubi-
tata, euidentia facti, iuramentum, praesumptio
iuris, & fama.

Quae Adiacentia?

Totus processus examinandorum testium. Vt
sunt commisiones, dilationes, productiones tes-
tium, adiunctio Notarij, exhibitiones interro-
gatoriorum, exceptiones, replicatio, & rotulus
examinis, &c.

Quae Pugnancia?

Actoris probationi contrariatur quandoque
diuersa probatio Rei, vitium formae & materiae
pro.

probationis condicio: vt, si legitimam personam
in iudicio standi non habeat, & contradictio in
probationibus inuēta Dd. in l. vbi repugnantia,
ff. de reg. iuris.

A X I O M A T A.

*Actore non probante, Reus, etsi nihil prestiterit, absol-
uitur, c. fin. extr. de iurei.*

*Negantis factum per rerum naturam nulla est dire-
cta probatio, c. bona, ext. de elect.*

*Negatiua facti pura simplex, & indeterminata, qua
nō habet determinationem temporis, loci, vel alterius rei
probari non potest, quia nulla sunt negationum causa, c.
iurauit, extr. de probat.*

*Negatiua facti determinata, scilicet habens determi-
nationem loci vel temporis probatur, saltem indirectè, c.
ex tenore, extr. de testi.*

*Presumptio pro Actore transfert onus probandi in
Reum, c. contra morem, dist. 100.*

*Probatione per instrumentum facta, presumendum
est, debitas solemnitates praecessisse, per totum, ext. de fide
instru.*

*Probatio semper facienda est contra producentem, c.
in presentia, de probat. glo. in c. cum clamore, ext. de test.*

*Probationes in vno iudicio facta fidem faciunt in a-
lio: & etiam facta coram arbitro fidem faciunt coram
iudice, & econtrā. Ratio est. Quia iudicium dignius est
arbitrio, & acta perpetua sunt, Spec. §. fin. eod. tit.*

*Probato vitio falsitatis rescinditur sententia, & om-
nia qua ex ea sequuntur.*

Cui-

Cuilibet in arte sua credendum est, cap. proposuisti, extr. eod.

Post quartam productionem, aut post publicata testimonia non est probatio admittenda, vt nec post conclusionem in causa: nisi in criminalibus ad probandam defensionem, vel Rei innocentiam, gloss. in c. sapè, extr. de verb. signif.

In contrarietate testium plerumq; maiori & digniori parti creditur, c. licet causam, extr. eod.

Contrarietas probationum omnem fidem documentis derogat, l. scriptura, C. de fide instrum.

Vbi ex conuentione, citra solennem iudiciorum ordinem, litigatores procedunt, possunt etiam ante libellum probationes fieri, Bal. in l. diffamari, C. de iur. manu.

In communi iudicio Actor & Reus probare tenentur, & si pariter probant, Reus absoluitur, nisi fauorem causam foueat Actor, cap. ex literis, extr. eod.

Non creditur marito adserenti etiam cum iuramento, vxorem se cognouisse, si vxor per matronas attestantes, per ipsius corporis aspectum, probat contrarium, cap. proposuisti, extr. eod.

Nec falsitas veritati præiudicare, nec iniquitas equitati præualere, debet, c. quoniam, extr. eod.

Si Actor & Reus in interdicto retinenda possessionis probant, obtinet is, qui antiquiorem possessionem probat titulo maximè iustificatam, vel meliores probationes, respectu possessionis, adduxit, c. licet causam, extr. eod.

Si rogatus restituere totam hereditatem, eo sine liberis decedente intret monasterium, euanescit fidei commissum,

missum, & hereditas applicatur monasterio, c. in praesentia, extr. eod.

Iudex non semper ad vnam speciem applicat mentem suam: sed ex confessionibus, depositionibus, allegationibus, & alijs, quae in praesentia eius proponuntur, formare debet animi sui motum, c. in praesentia, extr. de renuntiatione.

Quod traditur, probationes imperfectas coniungendas esse, vt faciant plenam probationem, hoc verum est, quando probationes tendunt ad vnum finem, non aut. si ad diuersum, Felin. c. cum causam, extr. de probat. siue sint eiusdem generis, vt est in duobus testibus, siue diuersi, vt vnus testis cum fama, Mynsing. obser. 100. cent. 2. Nisi tales probationes coniungenda essent in sua specie imperfecta, puta, si fama probetur per vnum testem, & fuga probetur per alium testem, tunc non coniunguntur, cum quodlibet iudicium requirat duos testes, Abbas in c. transmissa, extr. qui filij sint leg.

Probationes non coniungantur, quando repugnant in modo, licet conueniant in fine, l. vbi pugnantia, ff. de reg. iuris.

Plures imperfectae probationes regulariter in criminalibus non possunt coniungi ad faciendam probationem plenam, & perfectam. quod verum est, si in causis criminalibus ad poenam corporalem, siue effectum puniendi, agatur: secus si tantum ad effectum torquendi, vel inquirendi aut suspendendi, Myns. obser. 33. cent. 5.

Si testes varient in circumstantijs, an sint singulares? Distinguit Speculator, tit. de teste, §. iuxta, de interrogatorijs, num. 13. Si tempus & locus sint de substantia actus,

ita

ita quòd ex temporis & loci varietate veritas causa va-
riet, tunc testes in tempore & loco singulares non probant.
Sin verò ad substantiam actus, ad articulum cause prin-
cipalis, tempus & locus non sint necessaria, singularitas in
huiusmodi qualitatibus testibus non nocet, & dicit Bald.
in l. actor, C. de probat: quòd si eadem veritas reluceat,
tunc procedit ratio concordia in testibus singularibus, licet
varijs medijs percepta.

DE TESTIBVS ET ATTE- stationibus.

Titulus XX.

Continuatio.

INter omnes probationum species efficacior
est illa, quæ fit per testes, quorum fides ad al-
cuius rei dubiæ confirmationem inuocatur, &
illud, extr. de præsumpt.

Qui sunt Testes?

Testes appellantur personæ, quarum dictis &
testimonio Actor vel Reus ad fidem alicuius rei
fauendam vtitur, Socin. conf. 39. num. 10. vol. 1.

Quæ causa Efficiens.

Admissio, citatio & coactio iudicis. Hoc enim
generale est, omnes, quibus non specialiter inter-
dicitur testimonium, neq; qui vlla lege à dicendo
testimonio excusantur admittendos, citandos,
& cogendos esse, l. 1. ff. eod. Spec. de test. §. 1. nu. 96.
Sunt autem quidam, etsi à parte in iudicio quasi
testes nominati sint, tamen ex causa non admit-
ten-